

GÖSTERİŞ (RİYÂ) YASAĞI

Riya, Allah için yapılması gereken amel ve ibadetleri kullara gösteriş olsun diye yapma anlamında bir ahlakî terimdir. İhlâs ve sıdk kavramlarının zıddı olan riya, hadislerde ve ahlâka dair eserlerde **-süm'a** (şöhret peşinde olma) kelimesiyle birlikte-"saygınlık kazanma, dünyevi çıkar sağlama gibi amaçlarla kendisinde üstün özellikler bulunduğuna başkalarını inandırma çabası" şeklinde açıklanır.

Kuran-ı Kerim'de Bakara suresinde, 2/264 ve Nisa suresinde, 4/38. ayetlerinde ibadet niyeti taşımadan, Allah rızasını gözetmeden, **sadece gösteriş olsun diye sadaka verenler**, Enfal suresinde, 8/47. ayette **gösteriş ve şöhret için savaşa katılanlar**, Nisa suresinde, 4/142 ve Maun suresinde, 107/6. ayetlerinde ise **gösteriş için namaz kılanlar** kınanmasından bahsedilir.

"Ey iman edenler! Sadakalarınızı, başa kakmak, gönül kırmakla boşa gidermeyin. O adam gibi ki, insanlara gösteriş için malını dağıtır da ne Allah'a inanır, ne ahiret gününe. Artık onun hâli, bir kayanın hâline benzer ki, üzerinde biraz toprak varmış, derken şiddetli bir sağanak inmiş de onu yalçın bir kaya halinde bırakıvermiş. Öyle kimseler, kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez." (Bakara, 2/264)

Böyle davrananlar zaten netice itibariyle herhangi bir şey elde edemezler. Tıpkı düz bir kayanın üzerinde bulunan daha doğrusu var görünen birazcık toprağın, sağnak bir yağmur sonucu silinip gitmesiyle, kaya yüzeyinin çırılçıplak kalması gibi, önce iyilik yapmış olan kimseler, yaptıklarını başa kakar ve iyilik yaptıkları kişilerin gönlünü kırarlarsa, o yaptıkları iyiliği bu tavırları siler süpürür. Hiç bir iyilik yapmamış gibi elleri bomboş kalır.

"Bunlar, Allah'a ve ahiret gününe iman etmedikleri halde mallarını, insanlara gösteriş yapmak için harcarlar. Şeytan kimin arkadaşı olursa, o ne kötü arkadaştır!" (Nisa, 4/38)

"Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar." (Nisa, 4/142)

"Çalım atarak ve halka gösteriş yaparak yurtlarından çıkanlar ve Allah yoluna engel koyanlar gibi olmayın. Allah onların bütün yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır." (Enfal, 8/47)

"Artık vay o namaz kılanların hâline! Ki onlar, namazlarından gaflet edenlerdir (ona ehemmiyet vermezler)! Onlar ki, riyakarlık (gösteriş için ibadet) ederler!" (Maun, 107/4-6)

Bu ayetlerden de anlaşılıyor ki, hiç bir din, kendisine inananları, iki yüzlü ve samimiyetsiz bir davranış içinde görmek istemez. Aslında dindarlık, samimiyeti gerektirir. Samimiyet yalnız Allah'a kulluk yapmakla başlar ve insanın gönlünde yer tutar. Kendi iç dünyasında dini ve dindarlığı Allah'a has kılamayan kimseler, öteki dini görevleri de gereken berraklık ve duruluk içinde yerine getiremezler. Namazın kılınması, zekât'ın verilmesi gibi dinin dış tezâhürleri de yalnızca Allah'a kulluk niyeti ve samimiyeti ile mümkün olur.

Temelinde ciddî ve samimî bir iman bulunmayan harcamalar, gösteriş veya birilerine duyurma (**riyâ ve süm'a**) niyetiyle yapılmış hayır ve iyilikler, yatırımlar bir hiç uğruna hebâ edilmiş mesâî ve imkânlardır. Bu tür davranışlar, genellikle iki yüzlü, samimiyetsiz kişilerin tavırları olarak tanıtılmaktadır. Müslümanların böyle olmamaları, her şeyden önce imanlarının gereğidir.

Aksi takdirde kişi, samimiyetsiz ve gösterişe dayalı hareketler sonucunda kendisini tam bir iflâs içinde bulur. Önce insanlar nazarında güven kaybına uğrar sonra da kendi içinde öz güvenini kaybeder. İşte bu, tam bir iflâs demektir. Riya ve gösteriş de esasen insanı iflâstan başka bir sonuca götürmez.

Hz. Peygamber (sav) de hadislerinde;

"Kim işlediği hayrı şöhret kazanmak için halka duyurursa, Allah onun gizli işlerini duyurur. Kim de işlediği hayrı halkın takdirini kazanmak için başkalarına gösterirse, Allah da onun riyakârlığını açığa vurur." buyurmaktadır. (Buhârî, Rikak 36, Ahkâm 9; Müslim, Zühd 47-48. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 48; İbni Mâce, Zühd 21)

Gösteriş yapmak ve birilerine duyurmak maksadıyla ya da desinler diye ortaya konan işlerin Allah katında

hiç bir değeri yoktur. Böyle davrananların eline hayır namına hiç bir şey geçmez.

Yine Peygamberimiz (sav), **“Ümmetim için gizli şirk ve şehvetten kaygı duyuyorum.”** buyurmuş, “Sizden sonra da hâlâ şirk olacak mı?” sorusuna, **“Evet, fakat güneşe, aya, taşa ve puta tapmak şeklinde olmayacak, insanlar ibadetlerini riya için yapacaklar.”** cevabını vermiştir. *(Müsned, IV, 124)*

Bir kutsî hadiste Cenâb-ı Hak, **“İşlediği bir amelde benden başkasını bana ortak koşan kişiyi de onun şirkini de reddederim.”** buyurmuştur. *(Müsned, 2/301, 435; Müslim, Zühd, 46; İbn Mace, Zühd, 21)*

Resûl-i Ekrem (sav) riyaı **“küçük şirk”** diye nitelemiş, Allah’ın kıyamet gününde insanlara amellerinin karşılığını verirken gösteriş için ibadet ve hayır yapanlara, **“Ey riyakârlar! Dünyada amellerinizi gösteriş olsun diye kimin için yaptığınız gidin onu arayın, bakalım bulabilecek misiniz?”** şeklinde hitap ederek onları huzurundan kovacağını bildirmiştir. *(Müsned, 5/428, 429)*

İnsan için hayat çok kısadır. Kısa olmasına rağmen çok değerli olan bu hayat, şerefle tamamlanması gereken en önemli görevdir. Kısa ve çok önemli olan bu ömrümüzü, birilerine beğendirmek için çabaya girmek, eşref-i mahluk olan insana yakışmaz. Samimiyet ve ihlas varken neden riyakârlık olsun ki? Çünkü, riyakarlık sonucu elde edeceğin dünyevî çıkar ve menfaatlerden daha çok manevi ve uhrevi kaybın olacak. Allah (cc) cümlemizi bu illetten muhafaza buyursun. (Amin)

Ali Rıza TAHİROĞLU
Osmaniye İl Müftüsü